

TURISTIČNO BOTANIČNO DOŽIVETJE

UČILNICA V NARAVI: OPAZUJ, SPOZNAJ IN DOŽIVI OBJEM NARAVE

STRAHOSPOŠTLJIV ODNOS DO NARAVE? KAJ PA TO POMENI?

Hiter način življenja in tehnološki napredek so žal povzročili, da se je sodoben človek oddaljil od narave, pozabil na stara tradicionalna znanja, avtohtona semena, geografske in geološke edinstvenosti in številne modre nauke naših prednikov, ki so bili primorani živeti z naravo in vzdržno uporabljati naravne materiale. Narava jim je ponujala pomemben vir za preživetje, zato so imeli do nje spoštljiv odnos. Že v prazgodovini so naši predniki imeli izjemno veliko in dobro znanje o naravi in rastlinah, ki so jih s pridom izkoriščali za preživetje in za presežke. Z opazovanjem živali in rastlin, naravnih procesov, preizkušanjem in učenjem so razvili dragocene preživetvene prakse, ki so se prenašalo iz roda v rod, s pojavom pisave pa so glavne nauke tudi zapisali.

KAKO VNOVIČNO STKATI VEZI Z NARAVNIM OKOLJEM?

Pridružite se edinstvenem doživetju, kjer se bomo z opazovanja in spoznavanjem zdravilnih učinkov zelišč in užitnih divjih rastlin, naučili, kakšno bogastvo nam ponuja naravni svet. Kot so bili nekoč ljudje iz gradišč - kaštelirjev primorani opazovati, doumeti in na skrivnosten način razumeti naravni svet okoli sebe, se bomo tudi mi na izkustven in pristen način naučili razumeti in uporabljati danosti, ki nam jih v naš objem daje kraška gmajna, istrski travnik ali pašnik v Čičariji. Za pomoč bomo prosili naša čutila za dotik, vonj, okus, vid in zvok.

Program se lahko izvede v vseh štirih gradiščih, ki so bila oživiljenja v času projekta Kaštelir: Štanjel, Korte, Lanišče, Mušćeniška Draga.

1. DEL

Sprejem gostov v štirih centrih, ob informacijskih točkah. Goste sprejme izobražen turistični vodnik ali vodnica in/ali zeliščar oz. zeliščarka. Tik pred začetkom vodnik gostom predstavi zgodovino nabiralništva in zeliščarstva.

Gostje si v centrih vzamejo laneno ali bombažno vrečko ali košaro za nabiranje zelišč. V vrečki je priložena beležka z naravnim papirjem in svinčnikom, črn trak za zavezo oči, naravno mazilo za klope in komarje. Gostje si na svoj telefon naložijo aplikacijo za spoznavanje botaničnih posebnosti, ki je bila oblikovana v času projekta Kaštelir. Skupaj v

spremljavo vodnika in/ali zeliščarja se odpravijo po daljši botanični poti. Lahko gredo peš ali s kolesom.

2. DEL

Vodnik na poti opozori obiskovalce na botanične posebnosti. Predstavi jim značilnosti botanike območja, posebnosti travnikov ali gmajne, gozda, vrtač, idr. Popelje jih na travnik, kjer bodo bližje spoznali užitne rastline in zelišča. Začne se posebno doživetje.

OPAZUJ, SPOZNAJ IN IZDELAJ SVOJ ČAJ, ŽGANJE ALI ZELIŠČNI LIKER (program se lahko prilagodi za ženske ali moške skupine):

- Udeleženci se posedejo na travnik, suhi zid, čoke dreves. Zaveže se jim oči.
- Zeliščar jim v roke položi nekaj značilnih divjih rastlin ali zelišč, ki jih je nabral v bližnji okolici. Poudarek je na zeliščih, ki so uporabna za letni čas, ko se aktivnost odvija.
- Udeleženci zelišče povohajo, otipajo, poskusijo in poskušajo ugotoviti ime (spoznavanje zelišč in divjih rastlin lahko traja več časa, pomembno je, da se skupina zabava).
- Ko skupina ugotovi zelišča, si odstranijo trak iz oči in zeliščar jih poduči o izbranih zeliščih. Predstavi jim zdravilne učinke, način uporabe za različne namene, načine mešanja zelišč z drugimi rastlinami, lokalna znanja o uporabi zelišč v prostoru, kjer se nahajajo (npr. prodaja zelišč v zadrage po drugi sv. vojni) ipd. Med obiskovalci in zeliščarji se vzpostavi pogovor, morda tudi obiskovalci vodniku zaupajo njihovo domača znanje o uporabi zelišč.
- Udeleženci tudi spoznajo kodeks nabiranja zelišč.
- Nato se udeleženci sprehodijo po travniku in poiščejo zelišča, ki so jih spoznali. Zeliščar jim postavi nalogo, da naberejo zelišča za različne čajne mešanice, lokalna žganja, lokalne recepte ali druge namene. Nalogo je odvisna od skupine oz. spola, starosti, zanimanja, iznajdljivosti udeležencev.
- Sprehod po travniku poteka v prijetnem, sproščenem vzdušju.

3. DEL

Udeleženci se skupaj z vodnikom odpravijo na bližnjo ekološko ali zeliščarsko kmetijo, zeliščni center ali vaški dom (prim. Korte, Lanišče), kjer skupaj z zeliščarjem izvedejo kratko kulinarčno delavnico o uporabi zelišč (npr. pripravo zeliščnega namaza, načine priprave tinktur, načine priprave zeliščnih mil, načine, kako pripraviti tradicionalna žganja, kot so brinjavec). Vsebino delavnice se izbere glede na željo skupine - moškim skupinam se lahko pripravi delavnico o spoznavanju žganih pijač, ženskim skupinam pa o uporabi zelišč za lepote namene ipd.

Na delavnici si udeleženci sami pripravijo svoj turistični spominek, to je mešanico čaja ali steklenica žganja z zelišči, ki jo odnesejo domov in v domačem okolju dokončajo postopek priprave žganja. Na delavnici prejmejo natančna navodila.

PROGRAM ZA OTROKE – OPAZUJ, SPOZNAJ IN IGRAJ SE PASTIRČKE

Če so v skupini tudi otroci, se program nekoliko prilagodi. V času, ko starši spoznavajo zelišča, se otroci igrajo pastirske igre. Vodnik otrokom predstavi otroške naloge pri paši goveda in načine preživljanja pašništva na gmajni. Pašna goveda, ovc in koz je bila namreč poznana že v času gradišč. Otrokom se pripravi material za različne igre, kot so igranje s kamenčki, igranje na skrle, igranje v pastirski hiški oz. kažeti, igranje z žogo, narejeno iz papirja ali blaga, izdelovanje piščali ipd. Pomembno je, da udeleženci spoznajo različne lokalne veščine trajnostne uporabe naravnih materialov, ki so jih nekoč poznali naši predniki.

PROGRAM ZA ŠOLSKE SKUPINE IN DIJAKE - OPAZUJ, SPOZNAJ IN NAREDI VIDEO FILM O OBJEMU NARAVE.

Podobno kot odrasli tudi dijaki in študentje v spremstvu vodnika in/ali zeliščarja pridejo na gmajno, travnik ali pašnik. Porazdelijo se v manjše skupine po dva ali tri udeleženci. Vodnik jim zaveže oči in v roke poda več vrst zelišč in užitnih divjih rastlin. Zelišča in rastline začutijo z dotikom, vonjajo, morda poskusijo. Poskušajo si čim več zapomniti. Nato si odvežejo oči in v naravi poiščejo rastline in zelišče. Ko jih najdejo, jih s pametni telefoni poslikajo, lahko jih tudi posnemajo. Posnemajo tudi bližnjo okolico in utrip mladih v naravi. Vsaka skupina se osredotoča na eno ali dve rastlini ter svoj način predstavitve. Imajo se fajn, med seboj si pomagajo. Zeliščar ali vodnik jih spremlja, pomaga, vodi. Ponudi jim tudi aplikacijo, da zelišče bolje spoznajo. Po končanem ogledu gredo v zeliščni center, vaški dom ali kmetijo, kjer s pomočjo računalnika pripravijo svoj video film z naslovom moj objem narave. Na filmu poskušajo predstaviti, kaj njim pomeni objem narave in kako bi to predstavili svojim vrstnikom in mlajšim generacijam. So ustvarjalni, pazijo na glasbo, zvok, besedilo... na koncu se s posebnim presenečenjem nagradi najboljši film.

Delavnica lahko traja več ur, odvisno od želje dijakov oziroma študentov.

Za dijake ali študente se lahko tudi pripravi **delavnico o popravilu suhih zidov na gmajni, gradnji pastirskih hišk oz. kažet v Istri**. Pomembno je, da so mladi ustvarjalni in da se učijo s lastnim izkustvom.

KAJ ŽELIMO SPOZNATI IN SE NAUČITI?

S pomočjo izkustvenega učenja, pogovora, druženja in prijetnega vzdušja bomo spoznali lepote narave, načine uporabe naravnih materialov ter tako doumeli, da je življenje z naravo pomemben temelj naše prihodnosti. Če nam bo narava blizu, nam tudi skrb za okolje ne bo tuje.